

KOMISJA NADZORU FINANSOWEGO

Zastępca Przewodniczącego
Lesław Gajek

L. dz. DNI/WNI/6135/12/1 /2015
(przy udzielaniu odpowiedzi prosimy powołać się na w/w sygn.)

Warszawa, 14 /05/2015 r.

**Powszechne Towarzystwa Emerytalne
Pracownicze Towarzystwa Emerytalne
(wg rozdzielnika)**

Stanowisko Państwa,

Komisja Nadzoru Finansowego kierowana dbałością o przestrzeganie standardów prawnych przez towarzystwa emerytalne w ramach prowadzonej przez siebie działalności, z uwagi na zgłaszane pytania dotyczące zakresu przedmiotowego tajemnicy zawodowej, o której mowa w przepisie art. 49 ust. 2 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. *o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych* (Dz. U. z 2013 r. poz. 989 z późn. zm.), zwanej dalej "ufe", pragnie przedstawić poniższe stanowisko:

Ustawodawca w normie prawnej dekodowanej z przepisu art. 49 ust. 1 ufe wskazuje wprost i enumeratywnie katalog osób, które zobligowane są do zachowania tajemnicy zawodowej dotyczącej działalności funduszu emerytalnego. Do tego kręgu podmiotowego należą następujące osoby: (1) członkowie władz statutowych towarzystwa emerytalnego, (2) osoby pozostające z towarzystwem emerytalnym w stosunku pracy, (3) osoby pozostające z towarzystwem emerytalnym lub funduszem emerytalnym w stosunku zlecenia lub innym stosunku prawnym o podobnym charakterze, (4) pracownicy podmiotów pozostających z towarzystwem emerytalnym lub funduszem emerytalnym w stosunku zlecenia lub innym stosunku prawnym o podobnym charakterze. Z kolei przepis art. 49 ust. 2 ufe określa zakres przedmiotowy przepisu, wskazując jakie informacje oraz dane są objęte tego rodzaju konfidencjonalnością - tajemnicą zawodową. Zgodnie z treścią przepisu art. 49 ust. 2 ufe, tajemnica zawodowa obejmuje informacje związane z lokatami funduszu, rejestrem członków funduszu, rozporządzeniami członków funduszu na wypadek śmierci oraz oświadczeniami, o których mowa w art. 83 ufe, których ujawnienie mogłoby naruszyć interes członków funduszu lub interes uczestników rynku regulowanego w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. *o obrocie instrumentami finansowymi*. Należy zatem podkreślić, iż przesłanką zakwalifikowania danej informacji jako objętej tajemnicą zawodową jest - oprócz okoliczności, iż informacja ta objęta jest wprost dyspozycją art. 49 ust. 2 ufe - także uprawdopodobnienie, że jej ujawnienie mogłoby naruszyć interes członków funduszu lub interes uczestników obrotu instrumentami finansowymi.

W analizowanym przepisie normodawca zdecydował się także na bezpośrednie wskazanie przypadków, w których udostępnienie informacji objętej tajemnicą zawodową przez osoby zobowiązane do jej zachowania jest dopuszczalne i nie podlega jakiegokolwiek sankcji prawnej. Wyłączenie zastosowania przepisu art. 49 ust. 1 ufe odnosi się do enumeratywnie wyliczonych sytuacji. Zgodnie z art. 49 ust. 3 i 4 ufe przepisu art. 49 ust. 1 ufe nie stosuje się w przypadku udostępnienia informacji objętej tajemnicą zawodową:

- prokuratorowi, w związku z powzięciem podejrzenia o popełnienie przestępstwa,
- Generalnemu Inspektorowi Kontroli Skarbowej oraz dyrektorowi urzędu kontroli skarbowej, w zakresie i na zasadach określonych w odrębnych przepisach,
- prokuratorowi, sądowi, albo innemu właściwemu organowi państwowemu, w związku z toczącymi się postępowaniami w sprawach dotyczących działalności funduszu emerytalnego, towarzystwa emerytalnego lub depozytariusza,
- organowi nadzoru, w związku ze sprawowaniem przez niego nadzoru nad działalnością funduszy emerytalnych,
- organowi egzekucyjnemu oraz centralnemu biuru łącznikowemu, o którym mowa w art. 9 ustawy z dnia 11 października 2013 r. *o wzajemnej pomocy przy dochodzeniu podatków, należności celnych i innych należności pieniężnych*, w zakresie danych zawartych w umowach, o których mowa w art. 88a ufe, oraz w deklaracjach, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. *o pracowniczych programach emerytalnych*.

Mając na uwadze powyższe ustalenia prawne stwierdzić należy, iż przypadki udostępnienia informacji objętych tajemnicą zawodową, bez istnienia jakiegokolwiek podstawy prawnej wyłączającej ochronę prawną tej tajemnicy, należy uznać za działalność niedopuszczalną i pozbawioną jakichkolwiek podstaw. Nie można abstrahować od faktu, iż norma prawna wyrażona w przepisie art. 49 ufe jest normą o charakterze imperatywnym (*ius cogens*). Ustanawia bowiem jeden rodzaj właściwego zachowania i nie dopuszcza zachowania odmiennego, czym wyłącza jakąkolwiek dowolność czy też swobodę działania podmiotu zobowiązanego do zachowania tajemnicy zawodowej. Analizowany przepis traktuje tajemnicę zawodową jako dobro o szczególnym statusie, którego dysponent ma obowiązek podejmować działania ochronne. Posiadacz informacji objętych tajemnicą zawodową nie ma niczym nieograniczonego prawa do rozporządzania tym dobrem i nie jest w tym wypadku dopuszczalna samodzielna modyfikacja ciężącego na dysponencie obowiązku ochrony, w tym zwłaszcza nieuprawnionym rozszerzeniu kręgu podmiotów dysponujących informacjami zaliczanym do tajemnicy zawodowej lub kręgu przedmiotowego poprzez bezpodstawne wyłączanie określonych informacji i danych z tajemnicy zawodowej.

Normodawca w przepisie art. 49 ust. 2 ufe w sposób generalny określił zakres rozumienia tajemnicy zawodowej, nie wyliczając enumeratywnie wszystkich informacji, które powinny zostać objęte tajemnicą zawodową, lecz wskazując konkretny obszar działalności funduszu emerytalnego, których te informacje dotyczą. Chodzi tu zwłaszcza o lokaty funduszu emerytalnego, rejestr członków funduszu, dyspozycje członka na wypadek śmierci, czy też oświadczenia o istniejących stosunkach majątkowych. Dodatkowo wskazano, iż mają być to tego rodzaju informacje, których ujawnienie mogłoby naruszyć interes członków funduszu lub interes uczestników rynku regulowanego. Bezspornym jest fakt, iż określenie pojęcia "tajemnicy zawodowej" ma doniosłe znaczenie z punktu widzenia bezpieczeństwa członków funduszy emerytalnych jak i rynku finansowego. Obowiązek zachowania

tajemnicy zawodowej wynika z przepisów ustawy. To ten właśnie akt normatywny wyznacza w sposób ścisły podstawowy zasięg tego obowiązku, zarówno jeśli ma się na myśli aspekt przedmiotowy, jak i wówczas gdy mówimy o aspekcie podmiotowym tajemnicy zawodowej. W zakresie płaszczyzny podmiotowej, krąg osób zobowiązanych do zachowania tajemnicy zawodowej, został wskazany ex lege (ustawa obejmuje nim członków władz statutowych towarzystwa oraz osoby pozostające z towarzystwem lub funduszem w stosunku pracy, stosunku zlecenia lub innym stosunku prawnym o podobnym charakterze jak również pracowników podmiotów pozostających z towarzystwem lub funduszem w stosunku prawnym). Podobnie w zakresie płaszczyzny przedmiotowej, jako przedmiot ustawodawca wskazał konkretne obszary działalności funduszu emerytalnego tj. działalność lokacyjną (informacje związane z lokatami funduszu), rejestr członków, dyspozycje członka na wypadek śmierci, oświadczenia o stosunkach majątkowych). Trzeci element definicji zawiera założenie, iż ujawnienie informacji objętych tajemnicą zawodową mogłoby naruszyć interes członków funduszy emerytalnych albo uczestników rynku regulowanego. Ujawnieniem jest każde zachowanie, które otwiera innej osobie dostęp do informacji osłoniętych tajemnicą, niezależnie od tego, czy ta wykorzysta stworzoną jej możliwość i faktycznie się z nimi zapozna.

Przy interpretacji przepisu art. 49 ust. 2 ufe istotne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek, którymi są:

- związanie ujawnionej informacji z lokatami funduszu, rejestrem członków funduszu, rozporządzeniami wkładem emerytalnym przez członków funduszu na wypadek śmierci, czy też oświadczeniami członków funduszu o majątkowych stosunkach małżeńskich,
- istnienie możliwości, że taka informacja mogłaby naruszyć interes członków funduszu emerytalnego lub interes uczestników rynku regulowanego.

Odnosząc się do pierwszej z przesłanek, uwypuklenia wymaga fakt, że użyte w treści przepisu art. 49 ust. 2 ufe sformułowanie "informacje związane" wskazuje, że ustawodawca za konstytutywne dla stosowania tego przepisu prawa uznał istnienie "związku" między treścią informacji a lokatami funduszu, rejestrem członków funduszu, rozporządzeniami wkładem emerytalnym przez członków funduszu na wypadek śmierci, czy też oświadczeniami członków funduszu o majątkowych stosunkach małżeńskich. Zgodnie ze słownikowym rozumieniem tego terminu, trzeba stwierdzić, iż "związek" należy rozumieć jako "stosunek rzeczy, zjawisk, itp. łączących się ze sobą, oddziałujących na siebie, powiązanie, spójność, zależność; kontakt, łączność z kimś albo z czymś". Stąd jednoznaczny wniosek, iż normodawca wymaga istnienia łączności, czy też powiązania określonych informacji z określonym zakresem danych. Nie zawęża przy tym owej łączności do relacji bezpośrednich, ale i również obejmuje związki pośrednie. Z tego względu tajemnicą zawodową objęte są nie tylko lokaty funduszu emerytalnego, które zostały dokonane, ale również planowane zamierzenia inwestycyjne i przygotowanie zakupu określonego instrumentu finansowego. Konfidenckość dotyczy również między innymi wszelkich danych gromadzonych w rejestrze członków funduszu, co oznacza zakaz ujawniania danych osobowych członków funduszu (imiona i nazwisko, datę urodzenia, numer PESEL, serię i numer dowodu osobistego lub paszportu, adres miejsca zamieszkania), danych o wpłatach składek do funduszu i otrzymanych wypłatach transferowych oraz przeliczeniach tych składek i wypłat transferowych na jednostki rozrachunkowe, danych o aktualnym stanie środków na rachunkach z uwzględnieniem środków wypłaconych na okresową emeryturę kapitałową. Nie ma tu miejsca na jakiegokolwiek

selekcjonowanie tych danych i dopuszczanie do sytuacji, w której zostałyby one w jakiegokolwiek części przekazywane podmiotom trzecim, za wyjątkiem sytuacji określonym w art. 49 ust. 3 i 4 ufe. Konieczność istnienia związku informacji z rejestrem członków funduszu nie pozwala w żaden sposób na uznanie, że mamy do czynienia z danymi rejestrowymi "więcej" albo "mniej" istotnymi, które mogłyby zostać ujawnione.

Drugą przesłanką zakwalifikowania danej informacji jako objętej tajemnicą zawodową jest - oprócz okoliczności, iż informacja ta objęta jest wprost dyspozycją art. 49 ust. 2 ufe - także uprawdopodobnienie, że jej ujawnienie mogłoby naruszyć interes członków funduszu emerytalnego lub interes uczestników obrotu instrumentami finansowymi. Nie jest zatem tak, iż każdy przypadek ujawnienia informacji z rejestru członków funduszu emerytalnego, informacji na temat dyspozycji członka funduszu na wypadek śmierci, czy też informacji o oświadczeniu o istniejących stosunkach majątkowych między członkiem funduszu a jego małżonkiem, czy też informacji o lokatach funduszu winien być kwalifikowany jako naruszenie tajemnicy zawodowej. Przepisy prawa wprost nie zezwalają na schematyzm i automatyzm działania w tym zakresie, albowiem wymuszają każdorazowo uwzględnić skutki ujawnienia takich informacji dla interesu członków funduszu emerytalnego lub interesu uczestników obrotu instrumentami finansowymi. Z tajemnicą zawodową mamy bowiem do czynienia tylko wówczas, jeśli prawdopodobnym byłoby naruszenie wzmiankowanych dóbr (interesów) na skutek ujawnienia rzeczonych informacji. Mieć trzeba zatem na względzie, iż warunkiem koniecznym w takich przypadkach nie staje się ustalenie bezpośredniego związku i wpływu takiego ujawnienia na interes członków funduszu emerytalnego lub uczestników rynku regulowanego. Wystarczy samo prawdopodobieństwo wystąpienia takiego zdarzenia. Wskazuje na to choćby formuła słowna, jaką posługuje się normodawca w art. 49 ust. 2 ufe, stwierdzając: "ujawnienie mogłoby naruszyć". Tym samym wystarczy wykazanie w sposób racjonalny i przy użyciu stosownej argumentacji samej możliwości naruszenia wzmiankowanych dóbr, aby stwierdzić występowanie tajemnicy zawodowej.

Mając na uwadze powyższe uwarunkowania prawne, należy z dużą ostrożnością podchodzić do każdego przypadku, w którym miałyby dojść do ujawnienia danych wprost wskazanych w art. 49 ust. 2 ufe. Wręcz należałoby twierdzić, iż każda tego rodzaju sytuacja winna być uznana za wyjątek, w ramach którego przepis art. 49 ust. 2 ufe winien być poddany wykładni ścisłej. Jeśli uznalibyśmy, iż w tym zakresie można zachować daleko posuniętą dowolność interpretacyjną, wówczas tajemnica zawodowa utraciłaby swój sens jako szczególnie chronione dobro publiczne. Z tego względu Komisja Nadzoru Finansowego przypomina, że towarzystwo emerytalne jest ograniczone w dysponowaniu informacjami związanymi z lokatami funduszu, rejestrem członków funduszu, rozporządzeniami wkładem emerytalnym przez członków funduszu na wypadek śmierci, czy też oświadczeniami członków funduszu o majątkowych stosunkach małżeńskich. Zwłaszcza dwie pierwsze ze wskazanych kategorii informacji powinny być poddane szczególnej ochronie, jako dotyczące kluczowych aspektów działania towarzystwa emerytalnego i funduszu emerytalnego. Towarzystwo emerytalne nie może tymi danymi dysponować swobodnie i przekazywać je komukolwiek, niezależnie od tego czy podmiot trzeci zlokalizowany jest w kraju, czy poza jego granicami i jakie powoływane są przesłanki owego ujawnienia (np. umożliwienie identyfikacji osób podejrzanych o działalność terrorystyczną, czy też przekazanie danych miałyby nastąpić podmiotowi trzeciemu w ramach jednej grupy kapitałowej). W takim przypadku można zasadnie twierdzić, iż ujawnienie danych

mogłoby naruszyć przepisy prawa, narażając tym samym interes członków funduszu lub interes uczestników obrotu na rynku regulowanym. Analiza stanu normatywnego wskazuje jednoznacznie, iż brak jest w ufe przepisu prawa, który upoważniałby towarzystwo emerytalne do swobodnego dysponowania danymi objętymi ochroną prawną w oparciu o art. 49 ufe. Każdy przypadek ujawnienia danych konfidencjonalnych wymaga ze strony towarzystwa emerytalnego odnalezienia i wskazania normy prawnej, która upoważnia ten podmiot do tego rodzaju aktywności. Jakiegokolwiek uproszczenia, czy też sięganie w toku wykładni przepisów prawa po analogię do innych aktów prawnych jest nieakceptowalne, zwłaszcza jeśli uwzględni się fakt, iż przepisy art. 49 ufe mają charakter regulacji zamkniętej i pełnej. Jeśli zatem towarzystwo emerytalne, na mocy swej autonomicznej decyzji zdecydowałoby się rozszerzyć katalog przypadków ujawnienia tajemnicy zawodowej, wówczas osoby za to odpowiedzialne musiałyby się liczyć z możliwością ponoszenia odpowiedzialności prawnej, niezależnie od tego, jakie okoliczności byłyby przywoływane jako przesłanka tego rodzaju działania.

Nie można zapominać także o tym aspekcie, abstrahując od problemu tajemnicy zawodowej, że gromadzenie przez towarzystwo emerytalne określonych danych znamionowane jest określonym celem. Cel ten jest ściśle powiązany z prowadzoną przez towarzystwo i fundusz emerytalny działalnością opisaną w sposób wyczerpujący w ufe. Jeśli dane miałyby zostać wykorzystane w innym autonomicznym celu, jak choćby walka ze zorganizowaną przestępczością lub terroryzmem, wówczas niezbędne stałoby się zadekretowanie takiej możliwości wprost w przepisach prawa, tak jak uczyniono to przykładowo na gruncie art. 49 ust. 4 ufe na potrzeby stosowania prawa w zakresie danin publicznych, czy też w innych aktach normatywnych regulujących działalność szeregu instytucji finansowych. Towarzystwa emerytalne nie mogą jednak, przy braku ku temu jakichkolwiek podstaw prawnych, przypisywać samodzielnie gromadzonym przez siebie danym konfidencjonalnym nowego autonomicznego celu. Nie może to zresztą dziwić, jeśli zważy się na charakter środków gromadzonych w funduszach emerytalnych, które ze swej istoty trudno byłoby powiązać z jakąkolwiek działalnością negatywnie ocenianą, choćby jako działalność przestępcza.

Z poważaniem

Z-ca PRZEWODNICZĄCEGO
Komisji Nadzoru Finansowego

Lesław Gajek